

WERKDOCUMENT INVENTARISATIE versie 28 mei 2026 – jibbe willems

Cijfers –

Nederland heeft ongeveer 18 miljoen inwoners.

Volgens de meest recente cijfers, uit 2024, ontvingen de podia (muziek niet meegerekend) zo'n **11 miljoen bezoeken** aan ruim **32.000 voorstellingen** met een bezettingsgraad van 68%. Hiertoe worden o.a. gerekend dans (900.000), cabaret (2,9 miljoen), muziektheater (3,5 miljoen). Als we naar specifiek toneel kijken, gaat het om zo'n **1,7 miljoen** bezoekers.

Als we naar het aantal specifieke toneelvoorstellingen kijken, zijn dat er zo'n **10.200**.

Observatie – uitwisseling na covid.

Ik heb het idee dat de internationale uitwisseling niet eens zozeer op pauze is gezet rond covid, maar dat de hele infrastructuur en netwerken ineengestort zijn. En dat nu, zes jaar na het begin van covid, er langzaam weer voelsprietten uitgezet worden naar over de grenzen. Tegelijkertijd is er veel in de wereld veranderd; een grotere aandacht voor de ecologische impact van internationaal toeren bijvoorbeeld. En een diepere aandacht voor de eigen omgeving en gemeenschap. Dat is winst, en tegelijkertijd denk ik dat we toch het internationale perspectief en het verlangen over onze eigen grenzen heen te kijken niet uit het oog moeten verliezen. Deze inventarisatie is een poging om te onderzoeken wat de mogelijkheden voor internationale samenwerking kunnen zijn.

Observatie – het wiel opnieuw uitvinden.

Het gevaar van dit soort inventarisaties is dat we steeds opnieuw hetzelfde wiel uitvinden, omdat er ongetwijfeld meerdere van dit soort initiatieven zijn (geweest).

Tegelijkertijd geloof ik dat dit soort bijeenkomsten belangrijk blijven, ten eerste om de informatie steeds weer nieuw te houden voor een nieuw geïnteresseerd publiek – grootste manco van deze inventarisaties is ze up-to-date te houden, dus in die zin is het geen probleem steeds opnieuw het wiel uit te vinden.

Belangrijker nog is dat we elkaar blijven ontmoeten in steeds nieuwe tijden en samenstellingen – dit werk gaat uiteindelijk over de mensen die samenwerken. Laat ons niet enkel op zoek gaan naar de informatie-uitwisseling maar vooral ook naar de kennismaking van mensen onderling en de poging samenwerkingen te onderzoeken. Laat dit het begin zijn van uitnodigingen.

Een van de eerdere wielen is door Assitej international uitgevoerd, een website vol nuttige informatie voor de internationaal georganiseerde toneelschrijver. Onze toevoeging kan op meer detail ingaan per eigen land:

Observatie – Het Nederlandse theaterlandschap.

In het Nederlandse theaterlandschap, dat divers en egalitair is, is er geen strikte scheiding tussen jeugdtheater en theater dat niet specifiek voor jeugd is. Dat wil zeggen: wel voor de marketingafdeling, maar niet voor de makers zelf. Schrijvers en regisseurs leggen zich niet per se op een van de twee genres toe, er is veel overlap tussen makers en genres, je wordt niet snel vastgepind op een specifiek genre.

Observatie – Over de moeilijkheid van het leggen van contact.

Meermaals kreeg ik terug dat het niet verstandig is met hagel te schieten en in het wilde weg gezelschappen of regisseurs aan te schrijven met een standaardmail. Verdiep je in het werk van de regisseur en/of het gezelschap. Wees op de hoogte van de missie en de visie van een producent of maker, en biedt iets aan wat daarbij zou kunnen passen. Daarbij: introduceer jezelf alleen als je een regisseur of producent (inhoudelijk) bewondert, niet omdat je nu eenmaal op zoek bent naar werk.

Dat is natuurlijk waar en waardevol advies, maar des te lastiger omdat het vaak lastig is in te schatten wat er in een bepaald land leeft, laat staan bij bepaalde gezelschappen. En andersom is het voor gezelschappen en producenten lastig in te schatten wat er voor mogelijkheden qua schrijvers zijn. Er is dus een grijs gebied waarin we elkaar wel tegen willen komen, maar het is nog een flinke kluif om uit te zoeken hoe.

Want hoe moet je je in het netwerk melden, aanwezig zijn bij ter zake doende voorstellingen of festivals of in contact komen met makers die geïnteresseerd zijn. Hoe weet je welke voorstellingen wat maken? Vanuit het gezelschap geredeneerd klinkt het logisch, maar andersom werkt focus leggen niet zo – als je niet weet waar je op moet mikken dan is het enige wat je kan doen met hagel schieten.

Dus initiatieven als dit zijn interessant – het is misschien ook een goed idee om van elk gezelschap een korte omschrijving van het werk en de missie in te zetten en wat links naar voorstellingen / voorstellingsinformatie. Een eerste passieve kennismaking op te zetten. Maar ook is het aan te raden netwerkbijeenkomsten van internationale schrijvers op nationale (jeugd)theaterfestivals op te zetten, zodat er al een verkenning gemaakt kan worden.

Meerdere gezelschappen melden dat ze, wanneer ze gebruik willen maken van nieuw geschreven werk, in eerste instantie toneelschrijvers uit Nederland het werk gunnen.

INSTITUTEN

ASSITEJ NEDERLAND – ELLEN BLOM ellenblom@assitej.nl

Assitej Nederland (www.assitej.nl) is aangesloten bij het wereldwijde netwerk Assitej International. Als ‘National Center’ is de Nederlandse afdeling relatief klein. Het bestuur is vrijwillig betrokken, naast ieders baan in het jeugdtheater. Zo is Ellen Blom sinds drie jaar de coördinator voor ongeveer vier uur per week.

Wegens die beperkte middelen en tijd, concentreert Assitej Nederland zich vooral op het informeren en bemiddelen voor de aangesloten Nederlandse deelnemers. Dat zijn vooral gezelschappen, plus wat podia, impresariaten en festivals. 40 in totaal – op de website staat een handig overzicht.

Wanneer een jeugdtheaterschrijver in contact wil komen met het jeugdtheaternetwerk in Nederland, kan die contact opnemen met Ellen Blom (ellenblom@assitej.nl), die de vraag kan doorsturen naar de aangesloten deelnemers in Nederland of naar een deel wanneer de vraag al vrij specifiek is. Ellen Blom kan daarin ook adviseren, maar de schrijver kan ook direct contact opnemen met gezelschappen.

DUTCH CULTURE

www.dutchculture.nl/en

Dutch Culture zit als bovensectorale instelling toch net iets verder van de praktijk van directe theatertekstschrijvers. Wel zijn er Europese projecten waarin geadviseerd kan worden, al gaat dat vaker via instellingen dan via individuele makers buiten Nederland.

Dutch Culture is een soort verzameling initiatieven met verschillende activiteiten rondom internationalisering. Daarin zitten Creative Europe regelingen, Transartists – het platform voor residenties, Dutch Culture is een uitvoerder van het internationale cultuurbeleid, heeft contract met focuslanden en ambassades en geeft voornamelijk in die rol advies aan Nederlandse makers die iets in het buitenland (willen) doen. Bijvoorbeeld via het Mobility Infopoint.

De meeste landen hebben vergelijkbare organisaties die hierin advies kunnen geven aan toneelschrijvers of makers vanuit die landen zelf. Ook zit Dutch Culture in een Europees netwerk van vergelijkbare organisaties. Als je internationaal iets wil doen, is de eerste stap bij je eigen netwerk en nationale organisatie aankloppen.

Dat betekent niet dat makers of toneelschrijvers Dutch Culture niet mogen contacteren; dat mag zeker en ze denken graag mee. De vraag blijft of dat praktisch is en in de praktijk gebeurt het niet vaak. Wil je wel contact zoeken, dan is het beter een specifieke dan een algemene vraag te hebben. Hoe specifiek hoe beter. Contact opnemen kan via de website.

FPK – Fonds Podiumkunsten – Performing Arts Fund

www.fondspodiumkunsten.nl/

Het FPK heeft geen middelen of promotieactiviteiten voor internationale auteurs. Elk land betaalt zijn eigen vertalingen en promoot die. Bij Goethe instituut beland je voor Duitse vertalingen, bij de Zweden is er weer een ander fonds vanuit Zweden et cetera.

GEZELSCHAPPEN

HNTjong - www.hnt.nl/nl/wat-wij-maken-jh84

Dramaturg Daniëlle Wagenaar – daniellewagenaar@hnt.nl

Het gezelschap HNTjong staat (bij monde van dramaturg Daniëlle Wagenaar) zéker open voor nieuwe schrijvers en vindt het, zeker in deze tijden waarin alles mondiaal kan zijn, heel prettig om ook met andere invalshoeken te worden geconfronteerd.

Wat lastig kan zijn, is het koppelen van een schrijver uit een ander land aan de speelstijl/maakstijl in Nederland maar wel blik verruimend en spannend.

Wat Daniëlle Wagenaar heel belangrijk vindt (en wat niet in alle andere talen aansluit) is humor als middel om zware onderwerpen aan te kunnen gaan. Humor is behoorlijk specifiek en is moeilijk te duiden maar onmisbaar wat haar betreft. En dan gaat het hier nadrukkelijk niet om ‘komedie’ / ‘comedy’, maar om humor als middel in de reflectie op pijn en zwaarte. Om grote onderwerpen te combineren met een persoonlijke vorm van humor die de landsgrenzen overschrijdt.

HNTjong werkt met meerdere regisseurs en het gezelschap is ook gestart met een Talentontwikkelingstraject voor Zaal 3 (de meer experimentele plek van Het Nationale Toneel). Daarin ziet Daniëlle Wagenaar verschillende opties om een regisseur te vinden waarmee het klikt. Hierin snijdt zij een belangrijk punt aan: in Nederland werken regisseurs het liefst samen met een toneelschrijver en zijn ze vanaf het begin aan betrokken bij het vormgeven van het proces en project. Meestal werken regisseurs dus niet met een stuk dat al bestaat (uiteeraard wel als het om repertoire gaat en zeker van dode schrijvers). In het geval van levende schrijvers gaat een samenwerking met een in Nederland werkende regisseur meestal uit van een nieuw te schrijven stuk.

Al zijn er wel opties bij HNTjong om een bestaand stuk te brengen. Er zijn verschillende regisseurs waarmee gewerkt kan worden (Belle van Heerikhuizen, Nina Spijkers, Gavin-Viano). Maar er is ook altijd de optie dat een schrijver een opdracht krijgt - die dan uiteindelijk vertaald wordt in het Nederlands. Met andere woorden; een schrijver kan zichzelf via bestaand werk introduceren en dat kan leiden tot een opdracht van nieuw te schrijven werk.

Contact opnemen het HNTjong

Mail Daniëlle Wagenaar (daniellewagenaar@hnt.nl) met de vraag of zij interesse heet. Stuur een theatertekst mee en een motivatie over waarom de schrijver interesse heeft in het Nederlandse theater / opvoering in het Nederlandse taalgebied.

Er zijn geen harde grenzen, maar de interesse gaat vooral uit naar publieksgroepen van 4+ tot en met 14+. Met daarbij de opmerking dat die grenzen van land tot land kunnen

verschillen (voorstellingen die in Nederland 7+ worden verkocht kunnen in Duitsland bijvoorbeeld al snel voor 9+ of ouder worden beschouwd).

Een auteur kan Daniëlle Wagenaar in het Engels, Duits of desnoods Frans mailen en de tekst van het toneelstuk kan ook in een van die talen zijn. Ze begrijpt dat dit beperkend werkt maar ze leest tussen haar andere werkzaamheden bij het gezelschap door en heeft dan geen tijd om zelf iets te vertalen.

Een korte introductie in hun werk en een korte cv is goed om mee te sturen.

In eerste instantie is er geen behoefte aan een registratie van een voorstelling. Wellicht in een later stadium, als er al stappen zijn gezet om samen te werken. Maar Daniëlle reageert het liefst echt op de tekst zelf.

Er is geen voorkeur in thema's, vormen, verhalen. Belangrijk is dat een schrijver hun publiek serieus neemt. Dus niet, omdat het jeugdtheater is, educatief wordt of uitleggerig of kinderlijk. Dat betekent in feite dat Daniëlle interesse heeft in goede schrijvers. Een goede schrijver is wat haar betreft iemand die eigenheid in vorm, taal, onderwerp combineert met een persoonlijke verbinding met maatschappelijke zaken en/of universele thema's.

Het zou jammer zijn om te zeggen dat het geen zin heeft om een stuk voor 20 acteurs mee te sturen dus Daniëlle zegt dat niet, maar de kans dat het dan integraal zal worden gespeeld in natuurlijk vrij klein. Aan de andere kant houdt ze er niet van om te starten met beperkingen dus geef ze die ook liever niet. Wanneer er een klik is en een wederzijdse interesse in samenwerken, kunnen al dit soort randvoorwaarden worden besproken.

BonteHond <https://www.bontehond.net/>

Millie Lijbers (artistieke coördinator en internationale samenwerkingen)

millie@bontehond.net

info@bontehond.net

Voor BonteHond zou het samenwerken met een internationale schrijver een nieuwe vorm zijn, dus hebben ze er geen ervaring mee – maar dat wil niet zeggen dat er geen interesse is.

Millie Lijbers, coördinator artistiek en internationale samenwerkingen van BonteHond (zonder spatie) zegt: *BonteHond staat open voor allerlei internationale samenwerkingen. Maar eerder iets gezamenlijk nieuws maken, door bijvoorbeeld synchroon te produceren en voor een duurzame samenwerking. We gaan graag een uitwisseling aan, dus met elkaar op zoek naar een wederkerigheid. In plaats van een bestaande tekst vertalen en dat daarmee de samenwerking is 'gedaan'. Het heeft vooral zin als iemand een link ziet met het werk van BonteHond en een specifieke reden heeft waarom die met ons wil samenwerken.*

Qua thema's is BonteHond breed geïnteresseerd, maar, zegt Millie: *onze universele kenmerken zijn het kind en dat het kind zich (on)gezien voelt.* In vorm houdt BonteHond van directe en muzikale taal, ritmisch met ruimte voor fysieke beelden.

Wil een internationale schrijver contact zoeken met BonteHond, dan is een synopsis fijn. Die mag in het Engels zijn. Beeldmateriaal is altijd fijn, foto's zijn ook goed en een registratie ook. Maar het belangrijkste is de motivatie: waarom zou de schrijver willen samenwerken met BonteHond. Aan te raden is dan ook om je eerst te verdiepen in het werk van BonteHond.

Wat Millie daaraan toevoegt, en wat volgens mij essentieel is voor alle samenwerkingen met de gezelschappen: *Als het klopt dan klopt het, het moet inhoudelijk kloppen. Er moet iets zijn waardoor je eigenlijk niets anders kan, dan samenwerken. Dat kan op persoonlijk vlak, of in vorm, of door iets anders. En wees op tijd, want vaak moet hier geld voor 'vrij' worden gemaakt (omdat het iets nieuws is, naast bestaande geplande dingen) of extra geld aangevraagd worden. Internationale samenwerkingen kost tijd, dus je moet een lange adem hebben.* Investeer dus in kennismaking met een gezelschap en de makers van het gezelschap.

Contact opnemen kan met Millie:

millie@bontehond.net - artistiek coördinator en internationale samenwerkingen

De Toneelmakerij <https://toneelmakerij.nl/>

Paulien Geerlings (paulien@toneelmakerij.nl) hoofd dramaturgie en internationale samenwerking, Nina van Tongeren (nina@toneelmakerij.nl) dramaturg, algemeen: info@toneelmakerij.nl

Hoofd Dramaturgie Paulien Geerlings van de Toneemakerij zegt: *In het algemeen is er wel wat voor nodig voordat de Toneelmakerij een internationale schrijver echt een schrijfopdracht zou geven voor een toekomstige productie. We zouden enthousiast moeten zijn over eerder werk van de schrijver en ons moeten vinden in gedeelde thema's en werkwijze. Simpel gezegd zouden we elkaar eerst moeten (leren) kennen.*

De Toneelmakerij staat open voor internationale samenwerking en werkt binnen het kader van Young Europe al jaren internationaal samen op het gebied van tekst. Zowel de huidige editie (Young Europe 5) als de vorige editie richten zich specifiek op het schrijven voor het klaslokaal. Dit soort overkoepelende projecten, waarin elk theater samenwerkt met eigen schrijver maar in een gemeenschappelijk traject, vind ik een goeie manier om Europese schrijvers te leren kennen, zonder direct een productie samen te doen.

Verder vind ik het fijn als mensen die de Toneelmakerij benaderen goed op de hoogte zijn van ons werk en weten waarom ze specifiek met ons zouden willen samenwerken.

In principe zijn we in alle leeftijden geïnteresseerd vanaf 4 +.

Het NUT – Utrecht www.het-nut.nl
info@het-nut.nl

Het NUT werkt in principe alleen in het Nederlands en werkt ook veelal samen met lokale schrijvers en makers. Mocht er dus een samenwerking komen met een internationale schrijver, dan zou er eerst een vertaling van moeten worden gemaakt. Daarnaast werken wij, in ieder geval in dit vierjarenplan, voor onze jeugd-/familie-voorstellingen samen met dezelfde schrijver. De verwachting is dat we deze samenwerking ook de komende vier jaar zullen voortzetten. Onze jeugdvoorstellingen liggen dus ook al vier jaar van tevoren vast.

Kortom, het heeft niet onze prioriteit om nu samen te werken met een internationale jeugdtheaterschrijver. Maar dat betekent niet dat de deur potdicht zit, want als er een project is dat thematisch bij ons jaarthema past, dan zou er eventueel wat ruimte kunnen zijn binnen onze ‘Vrije Ruimte’: dat is een budget dat we vrijhouden voor nieuwe initiatieven die op ons pad komen.

Een synopsis/tekstfragment zou denk ik wel werken, dan krijg je snel een beeld van de stijl van de schrijver. Het liefst zou deze tekst – in ons geval, in ieder geval – in het Nederlands zijn. Echter, dat betekent dat de schrijver al kosten maakt bij het werken met een vertaler, en we begrijpen dat dat dus lastig kan zijn. De mogelijkheid tot een registratie is fijn, maar aangezien wij ook graag samenwerken met jonge makers is er niet altijd al een registratie beschikbaar van diens werk. Ook dat begrijpen we. Graag zouden we iets willen weten over de achtergrond en het werk tot nu toe van de schrijver en daarnaast waarin de schrijver zich zou willen ontwikkelen en hoe wij, Het NUT zijnde, diegene daarbij zouden kunnen ondersteunen. Welk wederzijds leertraject zou deze schrijver met ons aan kunnen gaan?

TONEELGROEP MAASTRICHT <https://www.toneelgroepmaastricht.nl/>

post@toneelgroepmaastricht.nl

Michel Sluysmans artistiek leider michel@toneelgroepmaastricht.nl

dramaturgie Ludo Costongs ludo@toneelgroepmaastricht.nl

Paul Slangen paul@toneelgroepmaastricht.nl

Toneelgroep Maastricht is een van de negen grote theatergezelschappen in Nederland (BIS-gezelschappen / de Basis InfraStructuur). In principe maakt tgMaastricht geen jeugdtheater, maar wel jaarlijks een voorstelling voor 2 acteurs die speelt in klaslokalen, gebaseerd op thema's die kinderen van 13 tot 16 jaar aanspreken. Michel Sluysmans, artistiek leider en regisseur zegt: *Als daar een interessant concept voor ligt staan we altijd open om het te overwegen.*

Maar nogmaals, de primaire doelgroep is niet de jeugd. Voor de grote zaal maakt tgMaastricht voorstellingen waarin ze stukken zoeken: *die een groot publiek zouden kunnen aanspreken, bijvoorbeeld bewerkingen van (oude en moderne) klassiekers, soms ook moderne stukken die zich in het buitenland (meestal het Angelsaksische buitenland) hebben bewezen.* Voor de middenzalen nemen ze wat meer risico omdat daar de publiektarget lager ligt. Daar ontwikkelen ze met jonge regisseurs en schrijvers ook vaak nieuwe teksten.

Toneelgroep Maastricht presenteert voorstellingen die ontwikkeld zijn vanuit een mensbeeld, een mensbeeld dat positief is en liefdevol. Bij hen geen stukken over de actualiteit, geen moralisme, geen activisme, eerder stukken met tijdloze thema's waar de mens mee worstelt, opdat het publiek zich kan herkennen in de mensen die ze op het toneel verbeelden.

Wanneer een schrijver contact opneemt met tgMaastricht helpt een synopsis met toelichting en/of een tekstfragment. Dat mag in het Engels, hoeft niet in het Nederlands. Een registratie is niet nodig, wel is een cv met toelichting en een blik op eerder werk fijn.

Contact opnemen kan met Michel Sluysmans of dramaturgen Paul Slangen of Ludo Costongs. Daarbij geeft Michel de volgende tip mee (die volgens mij breder geldt dan enkel tgMaastricht):

Als je je introduceert bij een regisseur of producent; ga dan niet met hagel schieten middels een onpersoonlijke standaardmail, maar verdiep je in het werk van de regisseur of het gezelschap. Wees op de hoogte van de missie en de visie van een producent of maker, en biedt iets aan wat daarbij zou kunnen passen. Daarbij: introduceer jezelf alleen als je een regisseur of producent (inhoudelijk) bewondert, niet omdat je nu eenmaal op zoek bent naar werk.

Oostpool – www.theateroostpool.nl

Fanne Boland, dramaturg: info@theateroostpool.nl

Oostpool werkt voor ons reguliere aanbod (als we al met internationale teksten werken) het meeste met teksten uit het VK of de US, ook vrijwel altijd teksten die al succesvol geënceneerd zijn. Voor ons jeugd aanbod (wat maar een klein deel van ons werk uitmaakt), werken wij veelal samen met Theater Sonnevanck uit Enschede, die wel geheel gespecialiseerd zijn in jeugd aanbod. We maken truckvoorstellingen die in een vrachtwagentrailer op schoolpleinen worden gespeeld. De doelgroepen zijn 12+ (1ste, 2de en bij uitzondering 3de klas middelbare school) en 14+ (vanaf de 3de klas middelbare school). Soms maken we ook klassenvoorstellingen, maar niet standaard.

Voor de schoolvoorstellingen zoeken wij altijd makers met een voelspriet voor de thema's die nu bij 'onze' jongeren leven. Maar dat zijn evenzogoed thema's die internationaal hun uitwerking hebben: verhouding tussen online-offline werelden, neurodiversiteit, kloof stad-platteland, klimaatverandering, AI, racisme, queer emancipatie, maatschappelijke polarisatie, seksuele voorlichting, sociale representatie: allemaal topics die zeker niet exclusief Nederlands zijn. We zoeken in taalgebruik wel altijd een vorm die heel dicht bij de belevingswereld van de jongeren ligt, dus daar verwachten wij wel een gevoeligheid voor, maar misschien is dat ook op andere manieren toe te voegen. Onze maakprocessen zijn altijd in het Nederlands, dus dat is ook iets om rekening mee te houden. Goed om te weten is dat wij altijd starten bij een regisseur en diens ideeën en daarna op zoek gaan naar een match met een schrijver.

Daarmee wil ik de potentiële schrijvers niet ontmoedigen, want de ervaring leert dat wij telkens weer moeten speuren naar een goede match, dus meer schrijvers op onze radar is altijd een goed idee.

Als een schrijver contact opneemt is het essentieel dat wij het gevoel krijgen dat die persoon zich verdiept heeft in ons werk en profiel en een inhoudelijke of artistieke connectie kan onderbouwen. Het meesturen van een tekstfragment, registratie en desnoods een korte video waarin de schrijver zichzelf voorstelt, is absoluut helpend. Liefst in het Engels (of Nederlands natuurlijk) want de buiten de afdeling dramaturgie kun je er niet vanuit gaan dat Duits of Frans voldoende beheerst worden. Wat wij willen weten: past deze schrijver bij het 'brutale', humorvolle en urgente profiel van Oostpool?

Een mail kan gewoon naar info@theateroostpool.nl of een van de dramaturgen (zie www.theateroostpool.nl), de lijnen zijn kort en wij krijgen altijd alle verzoeken doorgestuurd.

NITE / Club Guy & Roni <https://clubguyandroni.nl/>

(voorheen het Noord Nederlands Toneel)

Friederike Schubert – friederike@nite.nl

Ook Nite / Club Guy & Roni geeft aan niet per se te maken voor een jong publiek. Maar, zegt gezelschapsdramaturg Friederike Schubert: *als een schrijver contact wil opnemen mag het altijd via mijn email (friederike@nite.nl). We staan zeker open voor internationale samenwerkingen ook op het gebied van tekst.*

Friederike zegt dat NITE / Club Guy & Roni altijd *vanuit urgente thema's werkt (en dit is natuurlijk heel breed, dus het is belangrijk dat de schrijver goed kan uitleggen waarom het voor hun urgent is), een tweede belangrijke pilaar is dat we altijd interdisciplinair werken. Dat betekent dat ook de ontwikkeling van een tekst altijd in samenwerking met de maker en het gezelschap gebeurt. Dat vraagt een groot openheid van de schrijver om met de maker en andere disciplines samen te werken.*

Zoekt een schrijver contact met NITE, dan is het zeker mooi om voorbeelden van hun werk te kunnen zien of lezen, maar het gezelschap maakt alleen nieuw werk. En alleen heel soms werk dat in een ander land al heeft gespeeld. Een schrijver kan contact zoeken in het Engels, of in het Duits, of in het Nederlands.

DE ZAAK AA – Annelies Appelhof <https://dezaaka.nl/>

Annelies maakt en schrijft haar voorstellingen doorgaans zelf, dus zal niet snel op zoek gaan naar een samenwerking met een andere toneelschrijver. Wel geeft ze aan dat wanneer een schrijver werkt vanuit kinderfilosofie vanuit internationaal of niet-Nederlands perspectief en zich kan vinden in thematiek en werk van De zAAk AA, een mailtje om kennis te maken nooit bij voorbaat verspilde moeite is. Contact opnemen kan dan via vrAAgAAdezAAkA@dezAAkA.nl of annelies@dezaakaa.nl

HET FILIAAL <https://hetfiliaal.nl/>

info@hetfiliaal.nl

Jens Besse, de zakelijk directeur, geeft aan dat Het Filiaal als interdisciplinair gezelschap zelden of nooit een voorstelling vanuit een autonoom geschreven theatertekst maakt:

“Het interdisciplinaire werken behelst bij ons ook juist tijdens het schrijven (door een auteur) de uitwisseling met regie, (poppen-)ontwerpers en componist. Hetzelfde geldt in het geval van een bewerking door regisseur of toneelauteur van een bestaand werk uit de (internationale) jeugdliteratuur.”

“Het Filiaal richt zich wat schoolvoorstellingen in het theater op groep 3 t/m 8 (6-12 jaar) van het (speciaal) basisonderwijs en klas 1 & 2 (12-14 jaar) van het voortgezet onderwijs. Groep 1 & 2 (3-5 jaar) basisschool bereiken we met daglichtvoorstellingen in het klaslokaal. Daarnaast richten wij ons in het vrije circuit in kleine & grote zaal op voorstellingen met verschillende instapleeftijden; 4+, 6+, 8+ of 9+.”

Daarnaast zegt Jens: *“Wanneer iemand zich meldt voor een samenwerking bij Het Filiaal vinden wij het erg belangrijk dat die persoon kennis neemt van het werk van ons (hiervoor mag ook informatie opgevraagd worden) én dat die persoon informatie deelt over diens eigen werkpraktijk.*

En het begint vervolgens vaak bij een ontmoeting; hiervoor lenen festivals gericht op een internationale programmering zich voor (in Nederland bijv. De Betovering, Het Avontuur, Tweetakt).”

Theaterproductiehuis Twente / Ellen Wisse <https://theaterproductiestwente.nl/>

TPT is erg voor het stimuleren van werk voor jong talent, zegt Ellen Wisse, zakelijk leider en producer van TPT. Ze zegt: *“Kansen liggen bij ons voor het oprapen maar of we die ook zouden doortrekken naar het buitenland weet ik niet. We zijn wel echt op de regio gefocust, daarmee is een schrijver uit Rotterdam voor ons soms al 'buitenland'.*

Daarnaast gaan we vooral af op adviezen vanuit ons netwerk. Koude contacten komen bij ons meestal in een vergaarbak. Dus iemand die voor TPT wil schrijven? Dan kan die het beste via een maker uit ons netwerk bij ons aankloppen.”

LAAGLAND – Inèz Derksen <https://www.hetlaagland.nl/>

Sinds covid is er niet zoveel internationale uitwisseling meer voor het Laagland. Voor 2020 was Het Laagland tamelijk internationaal georiënteerd, ook vanuit het geloof dat dat inspirerend en verfrissend is. Het levert veel op voor wat de Nederlandse mentaliteit of cultuur is. Maar sinds covid is de blik naar de eigen omgeving gegaan.

Inèz Derksen: Wij zijn de afgelopen zes jaar echt een nieuwe pijler gaan opbouwen die langdurig sociaal-artistiek in de wijk duikt. En dat zou ik niet meer anders willen. Het is de weg waar we het meeste zichtbaar en tastbaar zijn en effect van zien.

Het Laagland werkt met een aantal huisschrijvers, vanuit Limburg ook – de plek waar Het Laagland gevestigd is. Dat betekent niet dat Het Laagland niet open staat voor nieuwe stemmen, maar die stemmen hebben dan wel een band met de regio. Toneelschrijvers uit Limburg of met een Limburgse connectie.

VANAF2 – <https://vanaf2.nl/>

Peter Lanting peter@vanaf2.nl

Directeur Peter Lanting: *De nadruk in ons aanbod aan voorstellingen ligt op beeldend theater met over het algemeen weinig tekst. Mede omdat het zwaartepunt bij theater voor jonge kinderen ligt. Ik ga wel internationale samenwerkingen aan maar die worden dan gedreven door het zien van producties die wij (als ze heel uitzonderlijk zijn) laten toeren in Nederland. De afgelopen jaren waren dat gezelschappen uit Chili, Italië en Frankrijk.*

Dat betekent niet dat contact met Peter Lanting zinloos is. Want hij zegt ook:

Wij bemiddelen wel tussen veel gezelschappen. Als er bij ons verzoeken binnen komen die buiten onze werkzaamheden zijn, maar wel interessant voor onze groepen dan plaatsen wij die in onze spelers app-groep. En kunnen zij direct er op reageren.

Bijvoorbeeld een open call voor Artist in Residents. Dat regelen wij niet maar brengen graag makers in contact met organisaties. In geval een schrijver contact zou willen hebben zou het denk ik op die manier voor ons werken.

Een korte omschrijving van schrijver en werk, met een eventuele registratie van een stuk waar al een productie van gemaakt is, zijn welkom en wenselijk.

NOG ANDERE GEDACHTEN

Marijn Lems, dramaturg en theatercriticus, noemt nog dat het interessant is perspectieven in internationale context te vergelijken, waarin juist de verschillen misschien een nieuw inzicht kunnen opleveren. Hij noemt het voorbeeld van Zweden, waarbij hij meteen denkt aan de veel dichtere nabijheid van Rusland, met alleen Finland ertussen. Maken theatermakers zich daar op een directere manier zorgen over oorlog en invasie dan Nederlanders? Het zou dus de moeite kunnen zijn lokale en internationale context naast elkaar te leggen.

Ook vindt Marijn dat we in Nederland de neiging hebben nogal direct te schrijven, dus poëtischere vormen van schrijven zijn altijd een aanvulling - hoewel dat het ook meteen moeilijker maakt om voet aan de grond te krijgen, omdat programmeurs, producenten en publiek het minder gewend zijn. Overigens zou ik daar zelf een kanttekening bij plaatsen, want volgens mij valt het wel mee met het gebrek aan poëtisch schrijven in Nederland, maar daarin verschillen Marijn en ik van wellicht van mening.

Marijn tipt in het benaderen van producenten en regisseurs om een sterk inhoudelijk thema voorop te stellen in plaats van een onderscheidende stijl - daar houden (volgens Marijn) de meeste makers het meest van omdat inhoud voorop staat in Nederland. Je moet dus *leaden* met een unieke interessante invalshoek.

MINDER of NIET VOOR DE HAND LIGGEND:

Het Houten Huis – werkt voornamelijk zonder tekst en de teksten die gebruikt worden, vloeien voort uit het concept en de acteurs die erin spelen.

Jetse Batelaan van **Theater Artemis** werkt bijna nooit met een geschreven tekst. En Jetse zegt: *In de gevallen dat we wel een opdracht voor een schrijver hebben, zullen we altijd eerst kijken naar de schrijvers hier. We zijn ons bewust van de kwetsbare positie van de toneelschrijvers hier. En voelen ons als BIS instelling verantwoordelijk naar alle theaterwerkers. Het heeft voor internationale schrijvers dan ook geen zin om ons te benaderen.*

Theater Bellevue

Tom Helmer van Theater Bellevue meldt dat Theater Bellevue in principe alleen nieuw, Nederlands repertoire produceert. Dus hij ziet een internationale samenwerking niet gauw gebeuren.

Oorkaan – info@oorkaan.nl

Muziektheater – publieksgroepen zijn heel verschillend, van 2 tot 102 jaar.

Het start altijd bij muziek en *language no problem*-producties zonder tekst. Thema's volgen dan ook uit de muziek. Daarom is het lastig daar iets over te zeggen voordat ze weten welke muziek we ten tonele gaan brengen.

Soms werken ze wel met tekst, bijvoorbeeld in coproducties of wanneer ze opera maken, dan werken ze met libretto.

Wanneer Oorkaan met tekst werkt, zetten ze een schrijfpdracht uit. Caecilia Thunissen zegt dat zij dan vanuit en met muziek als uitgangspunt werken, om daar tekst doorheen te schrijven. En dat is dan wel in het Nederlands, tenzij het een coproductie wordt met een Zweeds gezelschap, we eerst gaan maken in Zweden en de productie daarna naar Nederland brengen. Dan kan de tekst vertaald worden en de productie nieuw ingestudeerd door Nederlandse spelers.

Dat is dus ook de vorm: muzikaal en de tekst is medeverteller, klinkt tussen of door de muziek heen. Tekst is medeverteller naast de muziek en de musici - als die uit het hoofd spelen en als fysiek acteurs ingezet kunnen worden.

Ze werkt dus wel met libretto's, die ze een warm hart toedraagt. Ze zegt: Het Libretto is mijns inziens een groot onderbelicht genre binnen het schrijven voor het podium. Dat is weer een andere vorm en vraagt andere skills.

Wanneer je Oorkaan wil contacteren, helpt het als je tekstfragmenten stuurt die liefst al met muziek versneden zijn. Dat mag in alle talen. Synopsis is niet relevant, want als het een pure tekst is, zal het niet snel bij Oorkaan geregisseerd worden. Wel zijn videofragmenten welkom en zijn ze bij Oorkaan geïnteresseerd in informatie over de

schrijver en speerpunten. Belangrijk: kennis/interesse in muziek is een must voor Oorkaan. Als de schrijver zelf een instrument speelt/noten kan lezen, is dat heel handig.

FESTIVALS

De Betovering (internationaal) Den Haag - www.debetovering.nl

info@debetovering.nl directeur: miriam@debetovering.nl

Een kunstfestival waarin kinderen de kunst ook echt beleven.

Voor kinderen tot twaalf jaar. Internationale taalarme voorstellingen.

De Betovering does not create productions itself, but mainly presents productions made by others as part of the festival. However, initiatives are supported that focus on bringing people together and creating co-productions, with the primary aim of increasing diversity on stage, because there is still too little representation or it is not easily visible enough. In the first instance, this mainly takes place locally, with Dutch makers, partly because the budget is not very large.

Occasionally, visitor programmes are organised for professionals from different disciplines. At the moment, there is no programme specifically aimed at writers, but this is something that could certainly be offered in the future.

Twee Turven Hoog Almere - www.2turvenhoog.nl

Ingrid Wolff artistiek directeur ingrid@2turvenhoog.nl

info@2turvenhoog.nl

Hét avontuurlijkste kunstenfestival voor iedereen van 0 t/m 8 jaar en volwassenen.

Festival Tweetakt Utrecht - www.tweetakt.nl/over-tweetakt

Artistiek directeur Petra Blok p.blok@tweetakt.nl

info@tweetakt.nl

r.coldenhoff@tweetakt.nl (Roman Coldenhoff – internationaal bezoekersprogramma)

Tweetakt richt zich op alle jeugdige leeftijdscategorieën, van peuters tot jongvolwassenen. Artistieke vernieuwing en toegankelijkheid. Tweetakt programmeert geen toneelstukken met veel tekst, maar producties die aanspreken door hun beeldende taal, muzikaliteit, energie en levendige wisselwerking met het publiek.

Jonge Harten Festival Groningen -

Jonge Harten is een achtdaags festival voor jongeren.

info@jongeharten.nl

Artistiek leider Karlijn Benthem karlijn@jongeharten.nl

Curator / hoofd programma: Gregory Caers Gregory@jongeharten.nl

Art of Wonder Assen - www.garagetdi.nl/artofwonder

info@artofwonder.nl

frederieke@garagetdi.nl

Een jeugdtheaterfestival voor alle leeftijden.